

Категоризация на неприятеля *Oligonychus mangiferus* за територията на Европейския съюз

Панелът по здраве на растенията (Панел PLH) на Европейския орган по безопасност на храните (EFSA) е извършил категоризация на неприятеля *Oligonychus mangiferus* за територията на Европейския съюз (ЕС).

***Oligonychus mangiferus* (Rahman & Saprà) не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията¹, като карантинен вредител, който е от значение за ЕС, но растения гостоприемници, растителни продукти и други обекти, които са гостоприемници на *Oligonychus mangiferus*, се регулират с мерки, посочени в същия регламент.**

Вредителят *Oligonychus mangiferus* (Rahman & Saprà) (червен мангов акар) е с добре установена идентичност, за който съществуват надеждни методи за откриване и идентификация. Принадлежи към клас Arachnida (паякообразни), инфраклас Acari (акари), разред Prostigmata, семейство Tetranychidae (тетранихови акари). Неприятелят се среща и под следните синоними: *Paratetranychus mangiferus*, *Paratetranychus insularis*, *Paratetranychus terminalis* и *Oligonychus terminalis*.

Неприятелят *Oligonychus mangiferus* е поливолтинен вид и развива голям брой поколения, като всяко следващо е по-многочислено. Върху основният си гостоприемник *Mangifera indica* L. (манго), развива от 14-20 (в Египет) до 26 (в Индия) поколения годишно. Плътноста на неприятеля е най-висока по време на сухия сезон, обикновено в края на лятото. Размножава се чрез аренотокия (неоплодените яйца се

¹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 г. за установяване на еднакви условия за прилагане на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на защитните мерки срещу вредители по растенията и за отмяна на Регламент на Комисията (ЕО) № 690/2008 и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията. OJ L 319, 10.12.2019 г., стр. 1-279.

развиват в хаплоидни мъжки, а оплодените яйца в диплоидни женски), като съотношението между половете е около 1:4 мъжки към женски.

Жизненият цикъл на *Oligonychus mangiferus* е подобен на другите паякообразни акари.

Има известна несигурност относно това, в кой етап от развитието си *Oligonychus mangiferus* би могъл да презимува върху широколистни растения гостоприемници в умерения климат, но експертната група по здраве на растенията предполага, че жизненият цикъл на този акар е подобен на тетраниховия акара *Oligonychus perditus* (Pritchard & Baker), който зимува като яйце или възрастен индивид върху кората на дървета.

Повредите се предизвикват от подвижните форми (ларви, нимфи и възрастни) на този акар, които смучат сок от горната страна на листата, на своите гостоприемници. В местата на хранене се наблюдава силно омотаване с паяжинни нишки, където се събира прах. *Oligonychus mangiferus* предпочита да се храни с младите листа в горната част на растенията гостоприемници. Вследствие на повредата листата на мангото пожълтяват и изсъхват. При силно нападение листата изсъхват и преждевременно окапват, като по този начин се намалява добива на дърветата.

Растения гостоприемници

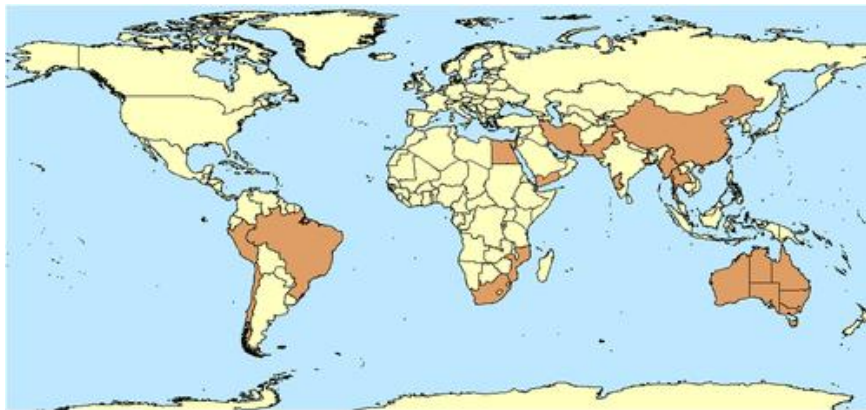
Oligonychus mangiferus е полифаг, нападащ около 54 растителни вида, принадлежащи към 21 ботанически семейства.

Растения гостоприемници на неприятеля са: *Annona diversifolia*, *A. squamosa* (Annonaceae), *Bauhinia acuminata* (Caesalpinaceae), *Calophyllum inophyllum* (Guttiferaceae), *Cassia fistula* (Caesalpinaceae), *Eucalyptus camaldulensis*, *Eugenia jambolana* (Myrtaceae), *Euphorbia longana* (Euphorbiaceae), *Ficus carica* (Moraceae), *Gossypium sp.* (Malvaceae), *Lagerstroemia indica*, *L. thorelli* (Lythraceae), *Litchi chinensis* (Sapindaceae), *Litsea laurifolia* (Lauraceae), *Mangifera indica* (Anacardiaceae), *Musa sapientum* (Musaceae), *Pinus sp.* (Pinaceae), *Persea americana* (Lauraceae), *Plumeria acutifolia* (Apocynaceae), *Prunus persica* (Rosaceae), *Psidium guajava* (Myrtaceae), *Rosa gallica* (Rosaceae), *Syzygium cumini*, *S. jambos*, *S. samarangense* (Myrtaceae), *Terminalia catappa* (Combretaceae), *Trichilia emetic* (Meliaceae), *Vitis vinifera* (Vitaceae) и др.

Географско разпространение

Неприяелят *Oligonychus mangiferus* е с произход от Югоизточна Азия и е широко разпространен в тропиците.

Към настоящия момент се среща в Австралия, Бразилия, Чили, Китай, Египет,

Ел Салвадор, Хавай,
Индия, Израел,
Мавриций,
Мозамбик, Пакистан,
Перу, Реюнион,
Сингапур, Южна
Африка, Тайван,
Тайланд и Йемен.

Според литературни данни и базата данни на Международния център за земеделие и бионауки (Centre for Agriculture and Bioscience International – (CABI) към 11.08.2021 г., не се съобщава *Oligonychus mangiferus* да присъства на територията на ЕС.

Пътища за навлизане в ЕС

Неприяелят *Oligonychus mangiferus* би могъл да навлезе на територията на ЕС, посредством международния търговски обмен и движение на растения, предназначени за засаждане (чрез яйца, ларви, нимфи и възрастни акари), плодове и рязан цвят (чрез подвижните форми – ларви, нимфи и възрастни акари) от растения гостоприемници, произхождащи от страни, с наличие на вредителя.

Съгласно базата данни на EuroPhyt²/TRACES-NT³, към август 2021 г., обхващаща периода от януари 1994 г. до юли 2021 г., не се съобщава за прихващания на *Oligonychus mangiferus*.

Установяване и разпространение в ЕС

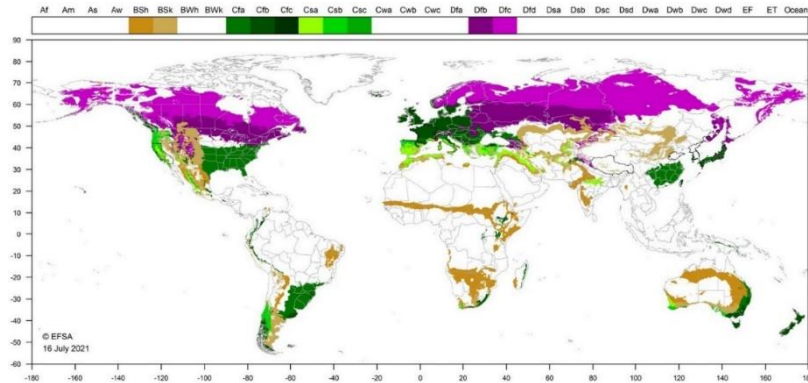
Културните растения гостоприемници на *Oligonychus mangiferus*, като *Persea americana* (авокадо), *Punica granatum* (нар) и *Mangifera* (манго) (отглеждани в Южна

² EUROPHYT - Европейска система за бързо предупреждение, в която се регистрират прихващания по фитосанитарни причини на пратки от растения и растителни продукти, внесени в ЕС или търгувани в самия ЕС.

³ TRACES - TRAdE Control and Expert System - Експертна система за контрол на търговията.

Европа), *Vitis vinifera* (лозя), *Pyrus communis* (круша), *Prunus persica* (праскова), *Prunus* spp. (слива), *Rosa* spp. (роза), *Pinus* sp. (бор) и др. са широко разпространени в ЕС.

Oligonychus mangiferus е тропичен и субтропичен вид. В страните, където вредителят присъства, преобладават климатични зони по Köppen-Geiger⁴ - BSh, BSk, Cfa, Cfb, Cfc, Csa, Csb, Csc, Dfb и Dfc. Тези климатични зони се срещат в ЕС. Експертната група по здраве на растенията обаче предполага, че субполярният климат Dfc (скандинавските и балтийските държави-членки на ЕС), не е подходящ за развитието на този акар.

Като се вземат предвид биотичните фактори (наличие на растения гостоприемници) и абиотичните фактори (пригодност на неприятели към климата)

в Европа, се предполага, че вредителят *Oligonychus mangiferus* има потенциал да се установи в страните-членки на ЕС с по-топъл климат.

След установяване на територията на ЕС, *Oligonychus mangiferus* би могъл да се разпространи на по-големи расстояния основно чрез движение и търговски обмен на заразни растения за засаждане, плодове и рязан цвят от гостоприемниците на неприятели. Той би могъл да се разпространи и локално, с помощта на вятъра и човешката дейност (превозни средства и животни), които могат да го пренесат до други растения в съседни райони.

Икономическо въздействие

При евентуално въвеждане и установяване на *Oligonychus mangiferus* в южните страни-членки на ЕС, най-вероятно той би оказал негативно икономическо въздействие върху добива, качеството и производството на растенията, които са му гостоприемници.

⁴ WORLD MAPS OF KÖPPEN-GEIGER CLIMATE CLASSIFICATION, <http://koeppen-geiger.vu-wien.ac.at/present.htm>
Тропичен климат (A) - Екваториален (Af) Тропичен мусонен (Am) Тропичен саванен (Aw)
Сух климат (B) - Горещ пустинен (BWh) Студен пустинен (BWk) Горещ степен (BSh) Студен степен (BSk)
Умерен климат (C) - Вложен субтропичен климат (Cfa, Cwa) Океански климат (Cfb, Cwb, Cfc) Средиземноморски климат (Csa, Csb)
Континентален климат (D) - Умереноконтинентален климат (Dsa, Dsb, Dwa, Dwb, Dfa, Dfb) Влажен континентален климат (Dfa, Dwa, Dfb, Dwb) Субполярен климат (Dfc, Dwc, Dfd)
Полярен климат (E) - Полярен климат (ET, EF) Планински климат (ET/H)

Съществува известна несигурност за въздействието на този неприятел в страните-членки на ЕС с умерен климат, поради липса на доказателства, за въздействието му върху растенията гостоприемници в районите с умерен климат на Австралия, Чили и Южна Африка.

Мерки и методи за контрол

Вредителят *Oligonychus mangiferus* не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията, като карантинен вредител, който е от значение за ЕС, но в т. 1, 8, 9, 10 и 13, от приложение VI на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията⁵ са посочени растения, растителни продукти и други обекти, които са гостоприемници на *Oligonychus mangiferus* и въвеждането им в Съюза от някои трети държави е забранено.

Растенията гостоприемници, предназначени за засаждане, чийто внос в Съюза от някои трети страни е забранено, включват *Cydonia*, *Malus*, *Pinus*, *Prunus*, *Pyrus*, *Rosa*, *Vitis* и *Phoenix* sp.

Някои растения, предназначени за засаждане, като *Ficus carica*, които са гостоприемници на *Oligonychus mangiferus*, са включени в приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията⁶ като „високорискови растения“. Тяхното въвеждане на територията на Съюза е забранено по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета⁷, докато не се извърши предварителна оценка на риска, съгласно критериите, посочени в Приложение III на същия регламент.

При внос на растения за засаждане от трети страни се изисква фитосанитарен сертификат. Същите се инспектират при пристигане, но в приложение VII на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията⁸ няма специални изисквания, свързани с *Oligonychus mangiferus*.

⁵ ПРИЛОЖЕНИЕ VI - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, чието въвеждане в Съюза от определени трети държави е забранено - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

⁶ Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията от 18 декември 2018 г. за създаване на временен списък на високорискови растения, растителни продукти или други обекти по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031, както и списък на растенията, за чието въвеждане в Съюза не се изискват фитосанитарни сертификати по смисъла на член 73 от посочения регламент, *C/2018/8877, OJ L 323, 19.12.2018 г., стр. 10–15*

⁷ Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 година за защитните мерки срещу вредителите по растенията, за изменение на регламенти (ЕС) № 228/2013, (ЕС) № 652/2014 и (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на директиви 69/464/ЕИО, 74/647/ЕИО, 93/85/ЕИО, 98/57/ЕО, 2000/29/ЕО, 2006/91/ЕО и 2007/33/ЕО на Съвета, *OJ L 317, 23.11.2016, стр. 4–104*

⁸ ПРИЛОЖЕНИЕ VII - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, произхождащи от трети държави, и съответните специални изисквания за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

Пътят за навлизане на вредители върху плодовете на растенията гостоприемници се регулира с прилагане на Приложение XI, част А и част Б към Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072⁹.

Плодовете на *Musa L.*, които са гостоприемници на *Oligonychus mangiferus* са посочени в приложение XI, част В, следователно въвеждането им не изисква фитосанитарен сертификат. Не са определени специфични изисквания и за други плодове, за които е известно, че са гостоприемници на *Oligonychus mangiferus*. Тъй като, при внос на плодове, не всички пратки подлежат на физическа проверка от фитосанитарните инспектори, вероятността *Oligonychus mangiferus* да навлезе в ЕС чрез ларви, нимфи и възрастни акари върху плодовете, гостоприемници на неприятеля, не се изключва.

Пътят за навлизане на вредители с рязан цвят на растения гостоприемници се регулира с прилагане на част Б на Приложение XI от Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072.

Въпреки това, специфични изисквания за *Oligonychus mangiferus* не са определени. При внос на рязан цвят, не всички пратки подлежат на физическа проверка от фитосанитарните инспектори и вероятността *Oligonychus mangiferus* да навлезе в ЕС чрез подвижните си форми, с рязан цвят от растенията, гостоприемници на неприятеля, не се изключва.

Пълният списък на допълнителните мерки за контрол за намаляване риска от навлизане и разпространение на *Oligonychus mangiferus* на територията на ЕС е посочен в Ръководството за количествена оценка на риска от вредители по растенията, разработено от работна група към панела по здраве на растенията на ЕОБХ, 2018¹⁰.

⁹ ПРИЛОЖЕНИЕ XI Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, за които се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза, и тези, за които не се изисква такъв сертификат, ЧАСТ А Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, както и съответните трети държави на произход или изпращане, за които в съответствие с член 72, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/2031 се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията. ЧАСТ Б Списък на съответните кодове по КН на растенията, както и съответните трети държави на произход или изпращане, за които в съответствие с член 73 от Регламент (ЕС) 2016/2031 се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза

¹⁰ EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Jeger M, et al., 2018. Guidance on quantitative pest risk assessment. *EFSA Journal* 2018; 16(8):5350, 86 pp. Available online: <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2018.5350>

Заклучение

Неприяелят *Oligonychus mangiferus* отговаря на всички критерии, които са в компетентността на ЕОБХ за оценка, за да бъде разглеждан като потенциален карантинен вредител за ЕС.

Значение за България

Понастоящем вредителя *Oligonychus mangiferus* не присъства на територията на Р България.

Потенциалните пътища за въвеждането на вида в страната са вносът на растения, предназначени за засаждане, плодове и рязан цвят от растения гостоприемници, произхождащи от страни, с наличие на вредителя. Тези потенциални пътища за навлизане на вредителя на територията на България са регламентирани от действащото законодателство на ЕС. При неспазване на фитосанитарните мерки за контрол и при евентуално въвеждане на *Oligonychus mangiferus* в страната, той би представлявал опасност и би могъл да окаже негативно въздействие върху гостоприемниците на *Oligonychus mangiferus* като: *Vitis vinifera* (лозя), *Pyrus communis* (круша), *Prunus persica* (праскова), *Prunus* spp. (слива), *Rosa* spp. (роза), *Pinus* sp. (бор), макар че преобладаващият умерен климатът в страната ни може да бъде ограничаващ фактор за установяването му.

При обследване и съмнение за наличие на *Oligonychus mangiferus* е необходимо незабавно да се уведомят официалните контролни органи. Ранното откриване би могло да помогне за управлението на този вредител в България.

Източник:

EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Claude Bragard, et al., 2021. Scientific Opinion on the Категоризация на вредители на *Oligonychus mangiferus*, EFSA Journal 2021;19(11):6927,

<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.2903/j.efsa.2021.6927>

Снимки:

https://keys.lucidcentral.org/keys/v3/spider_mites_australia/key/spider_mites_of_australia/Media/Html/entities/Oligonychus_mangiferus_Rahman_Sapra_1940.htm

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - <http://corhv.government.bg/>.

Изготвил: Татяна Величкова,

главен експерт, Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ,
03.02.2022 г.